

پایان نامه

جهت دریافت درجه دکترای تخصصی در رشته اخلاق پزشکی

عنوان:

تبیین مؤلفه‌های حقوق بیمار در جمهوری اسلامی ایران و ارائه مدلی برای بررسی
نگرش گیرندگان خدمات در خصوص تحقق آن در مراکز بیمارستانی

اساتید راهنما:

دکتر باقر لاریجانی

دکتر سید حسن امامی رضوی

اساتید مشاور:

دکتر سحر ناز نجات

دکتر فریبا اصغری

نگارش:

دکتر علیرضا پارساپور

سال تحصیلی ۹۳-۹۲

حق استفاده از مفاد پایان نامه برای دانشگاه علوم پزشکی تهران محفوظ است.

چکیده

مقدمه: حقوق بیمار محور اصلی اخلاق پزشکی بالینی است. با مروری بر سیر تاریخی «حقوق بیمار» اهمیت جهانی موضوع در عرصه حوزه‌ی مدیریت نظام سلامت نمایان می‌شود. در این مطالعه پژوهشگر با بررسی جامع متون موجود و کسب نظر صاحب‌نظران ابعاد حقوق بیمار را تبیین و ابزار معتبری را برای سنجش میزان تحقق حقوق بیمار بر مبنای نگرش بیماران بستری طراحی نموده است. این مدل در کنار مدل اعتبارسنجی ارزیابی حقوق بیمار در مراکز بیمارستانی می‌تواند دید جامعی برای مدیریت به لحاظ وضعیت حقوق بیمار و مطالبات بر آورده نشده ایجاد کند.

روش اجرا:

مرحله‌ی اول: شناسایی حیطه‌های منشور و تعاریف تئوریک و عملکردی عناصر آن: شناسایی حیطه‌های حقوق بیمار اولین گام در تدوین پرسشنامه بود. در ادامه بر اساس حیطه‌های مشخص شده سؤالاتی با جامعیت مطلوب پیشنهاد شد.

مرحله‌ی دوم: طراحی سؤالات: در این مرحله پژوهشگر اصلی بر مبنای یافته‌های مرحله قبل و با انجام مصاحبه و جلسات بحث گروهی با ذینفعان اصلی سؤالات اولیه را برای ورود به ابزار نهایی طراحی کرد.

مرحله‌ی سوم: کمی‌سازی و ارزشیابی سؤالات (مناسبت و شفافیت): این مرحله توسط صاحب‌نظران عرصه حقوق بیمار، بیماران آگاه و با همکاری خوب و متدولوژیست باتجربه انجام شد. در این مرحله شاخص‌های روایی محتوا اعم از درجه توافقی کلی، مناسبت و شفافیت هر سؤال و مناسبت و شفافیت کلی ابزار و جامعیت کلی ابزار تعیین شد.

مرحله چهارم: بررسی پایایی پرسشنامه و پالایش نهایی آن: این مرحله با انجام **Test – retest Reliability** با بیست و دو نفر به فاصله دو تا سه هفته برای بررسی پایایی پرسشنامه انجام شد. ضمناً در هر دامنه آلفای کرونباخ برای پایایی از نوع انسجام درونی محاسبه شد. در پایان این مرحله پرسشنامه نهایی آماده اجرا شد.

شایان ذکر است نمره هر بعد از حقوق بیمار بر اساس میانگین نمرات اخذشده از سؤالات مربوط به آن بعد محاسبه می‌شود. نمره کلی پرسشنامه میانگین نمرات اخذشده در هر بعد با اعمال ضریب وزن داده‌شده می‌باشد.

نتایج و بحث: در مجموع در این مطالعه حقوق بیمار در نه بعد برخورد انسانی و محترمانه با بیمار (رعایت شأن انسانی بیمار)، توجه به رفاه و آسایش بیمار، حفظ حریم خصوصی بیمار، کیفیت خدمات به لحاظ علمی (تخصصی)، مبتنی بر منافع بیمار، رعایت عدالت، دسترسی به اطلاعات، احترام به حق انتخاب و تصمیم‌گیری آزادانه و مسؤولیت‌پذیری و پاسخگویی تفکیک‌گردید و ابزاری معتبر برای ارزیابی تحقق حقوق بیمار از دیدگاه بیماران بستری در بیمارستان طراحی گردید.

ابزار طراحی‌شده به لحاظ روایی و پایایی تأیید گردیده و در دو نسخه تفصیلی با شصت سؤال و خلاصه با ده سؤال نهایی شده است و وزن هر کدام از ابعاد آن مشخص گردید.

کلمات کلیدی: حقوق بیمار، اخلاق پزشکی، اعتباربخشی بیمارستانی، کمیته‌ی اخلاق بیمارستانی، حاکمیت بالینی